

Co można wyczytać z wyników egzaminów zewnętrznych

Jaki egzamin

W Polsce trwa wieloletni proces zmiany systemu oceniania. Zgodnie z filozofią reformy, szkoła ma wspomagać uczniów w ich rozwoju, dostosowywać się do tempa percepcji i możliwości intelektualizowania zdobywanej wiedzy, a jednocześnie gwarantować wysoką jakość nauczania i wychowywania.

W rozporządzenie MENiS wpisane są dwa istotne kierunki/zakresy oceniania. Na poziomie szkoły, w gestii nauczycieli pozostanie ocenianie wewnątrzszkolne, natomiast ocenianie zewnętrzne ma podsumować każdy etap kształcenia. Główna funkcja takiego zewnętrznego oceniania to diagnozowanie osiągnięć ucznia po zakończeniu kolejnego etapu kształcenia.

Założeniem matury od 2005 roku były następujące fakty edukacyjne:

- matura jest jednakowa w całym kraju,
- sprawdza umiejętności opisane w standardach wymagań egzaminacyjnych,
- jest oceniana zewnętrznie,
- integralną częścią egzaminu na poziomie rozszerzonym jest egzamin na poziomie podstawowym.

Zapewnieniu pełnej jawności wymagań egzaminacyjnych służy ujednoczenie standardów egzaminacyjnych we wszystkich przedmiotach nauczanych w szkole. Wyróżnia się trzy obszary tych standardów:

- wiadomości i rozumienie,
- korzystanie z informacji,
- tworzenie informacji.

Wszystkie z nich są uszczegółowione w związku z konkretnymi umiejętnościami. W egzaminach z języków obcych obszary te określono zgodnie z Europejskim Opisem Kształcenia Językowego. Wyróżniono następujące kategorie:

- wiadomości,
- odbiór tekstu (recepcja),
- tworzenie tekstu (produkcja),
- redagowanie językowe (interakcja),
- przetwarzanie tekstu (mediacja).

Wszystkim maturzystom przyznano prawo wyboru przedmiotu (nawet takiego, którego nie uczyli się w szkole) oraz prawo wyboru poziomu egzaminu. Każdy zdający może poprawiać wyniki egzaminu w kolejnych sesjach, a także zdawać je z dodatkowych przedmiotów.

W procedurach egzaminu jest też wyraźny zapis o zapewnieniu specjalnych warunków egzaminacyjnych dla uczniów niepełnosprawnych, którzy korzystają z arkuszy dostosowanych do swoich potrzeb.

Każdy maturzysta ma prawo wglądu do sprawdzonej i ocenionej pracy.

Nowa matura zapewni porównywalność osiągnięć przez stworzenie niezależnego od szkoły mechanizmu badania stopnia opanowania wiedzy i umiejętności nabytych przez maturzystów. Aby to osiągnąć, ustalono, że w całym kraju maturzyści na egzaminie od 2005 roku będą rozwiązywać jednakowe arkusze. Ich zakodowane prace zostały ocenione kryterialnie przez przeszkolonych profesjonalnych egzaminatorów zewnętrznych.

Egzamin maturalny sprawdza wiadomości i umiejętności określone w *Standardach wymagań egzaminacyjnych*. Jest prowadzony dla absolwentów:

- liceów ogólnokształcących od 2005 roku,
- liceów profilowanych od 2005 roku,
- techników od 2006 roku,
- uzupełniających liceów ogólnokształcących od 2006 roku,
- techników uzupełniających od 2007 roku.

Składa się z części ustnej, ocenianej przez nauczycieli w szkole, i części pisemnej, ocenianej przez egzaminatorów zewnętrznych.

Egzamin maturalny zdaje się z trzech przedmiotów obowiązkowych:

- języka polskiego (w części ustnej i pisemnej),
- języka obcego nowożytnego (w części ustnej i pisemnej),

- przedmiotu wybranego przez zdającego (zdawanego tylko w części pisemnej).

Absolwenci szkół i oddziałów z nauczaniem języka danej mniejszości narodowej, oprócz obowiązkowych egzaminów wymienionych powyżej, zdają dodatkowy egzamin z tego języka w części ustnej i pisemnej.

Egzamin jest zdany, jeśli zdający z każdego z trzech obowiązkowych egzaminów (w przypadku języków zarówno w części ustnej, jak i pisemnej) uzyskał minimum 30% punktów możliwych do uzyskania za dany egzamin na poziomie podstawowym.

Jakie osiągnięcia

Wyniki oceniania zewnętrznego są ważne i stymulujące dla wielu podmiotów. Wiele osób szuka w nich użytecznych informacji: Należą do nich:

- uczniowie i ich rodzice (chcą wiedzieć, jakie są osiągnięcia zdających wobec wymagań i osiągnięć kolegów),
- nauczyciele (chcą wiedzieć, czy ich metody pracy okazały się skuteczne i co zmienić w następnych cyklach kształcenia),
- dyrektorzy szkół (chcą wiedzieć, czy organizacja procesu kształcenia była trafna),
- organ prowadzący (chce wiedzieć, jak zużytkowane zostały pieniądze przeznaczone na oświatę),
- kurator oświaty (chce wiedzieć, czy polityka oświatowa jest skuteczna).

Ocenianie zewnętrzne pozwala na obserwowanie przyrostu wiedzy i umiejętności uczniów oraz pozwala na porównanie wyników egzaminu w skali kraju, regionu, szkoły.

Wyniki egzaminów nie mogą być jedynym czynnikiem do wnioskowania o jakości pracy szkoły.

Jak interpretować osiągnięcia

Interpretacja wyników egzaminów maturalnych ma charakter przedmiotowy. Kierunek analizy szkolnej i możliwość przełożenia wniosków na praktykę szkolną zależą od zakresu danych, jakimi dysponuje szkoła. Po maturze 2005 roku podstawę do analiz stanowią:

- komplet materiałów przekazany szkołom przez Okręgową Komisję Egzaminacyjną we Wrocławiu wraz z zestawieniem wyników indywidualnych wszystkich uczniów szkoły,
- dane krajowe prezentowane na stronie internetowej Centralnej Komisji Egzaminacyjnej w Warszawie (www.cke.edu.pl),
- dane okręgowe prezentowane na stronie internetowej Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej we Wrocławiu (www.oke.wroc.pl),
- *Raport z egzaminu maturalnego na Dolnym Śląsku i Opolszczyźnie w sesji wiosennej 2005 roku* – część ogólna i wyniki przedmiotowe.

Dwa podstawowe aspekty analizy i interpretacji wyników egzaminów zewnętrznych to: porównywanie wyników i określenie postępu w osiągnięciach uczniów na podstawie wyników.

Dane, umożliwiające porównanie wyników przez nauczycieli i uczniów to:

- dane statystyczne, dotyczące przystępujących do egzaminu, wyborów przedmiotów, zdawalności w przedmiotach oraz osiągniętych przez uczniów przeciętnych wyników, wyrażonych procentowo w zestawieniach szkoła a kraj/okręg/powiat,
- dane statystyczne, ujęte w zestawieniach szkoła a oddziały/uczeń a oddział,
- przeciętne wskaźniki łatwości poszczególnych zadań egzaminacyjnych, określonych umiejętności i standardów wymagań egzaminacyjnych,
- dane statystyczne okręgu, uzupełnione o krajowe zestawienie wyników, ujęte w skali staninowej dla wszystkich przedmiotów egzaminacyjnych.

Analizy interpretacyjne wyników o charakterze jakościowym mogą być podstawą do wnioskowania dydaktycznego. Komentarze do zadań egzaminacyjnych zawarte w raportach przedmiotowych stanowią podstawę do tej analizy. Są interesujące dla nauczycieli przedmiotów egzaminacyjnych.

Dlaczego warto udoskonalać system egzaminów zewnętrznych

Zarówno organizacja, jak i przebieg egzaminu maturalnego w 2005 roku dowodzą, że kierunek budowania systemu zewnętrznego oceniania jest słuszny. Są bowiem konkretne argumenty, potwierdzające zasadność działań i właściwą strukturę nowej matury. Spośród tych argumentów przypominamy niektóre:

1. Wymagania egzaminacyjne są jasne i jawne.
2. Istnieją jednolite standardy egzaminacyjne wszystkich nauczanych przedmiotów.
3. Każdy uczeń w polskiej szkole ponadgimnazjalnej wie i rozumie, jak korzystać z informacji i tworzyć informację.
4. Każdy absolwent polskiej szkoły może na egzaminie maturalnym wykazać się umiejętnościami zdobytymi w szkole i sytuacjach pozaszkolnych.
5. Każdy zdający ma na egzaminie takie same, wyrównane szanse i jednolite warunki zdawania.
6. Każdy uczeń ma prawo wyboru przedmiotów i poziomów egzaminu, co jest przejawem docenienia odpowiedzialności ucznia za własne kształcenie.
7. W całym kraju zdający rozwiązują te same zadania w arkuszach egzaminacyjnych, które wymagają odpowiednich operacji myślowych: odtworzenia, przetworzenia lub zastosowania wiedzy (czyli *summy* wiadomości i umiejętności).
8. Zadania maturalne są standaryzowane (wypróbowane jako narzędzia pomiaru).
9. W całym kraju prace zdających są kodowane i oceniane przez profesjonalnie przygotowanych egzaminatorów według konkretnego klucza (modelu odpowiedzi i schematu punktowania).
10. Nowa matura to twórcze wyzwanie dla polskiej szkoły (przede wszystkim dla ucznia i jego nauczyciela).

Uwaga! To prawda, że w pierwszych dniach matury 2005 r. nie kwitły kasztanowce. Ale w kwietniu, w czasie egzaminów maturalnych rozkwitły m.in. forsycje, magnolie. Może czas na zmianę stereotypu.